

Osoby niepełnosprawne w województwie małopolskim w 2017 r.

Według danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w grudniu 2017 r. w województwie małopolskim było 191,6 tys. osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe, które posiadały orzeczenie o niezdolności do pracy.

Osoby z orzeczeniem o niezdolności do pracy/ niepełnosprawności

W grudniu 2017 r. w województwie małopolskim świadczenia emerytalno-rentowe z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych takie, jak: emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowe, renty socjalne, renty rodzinne, świadczenia i zasiłki przedemerytalne wypłacono 659,3 tys. osób. Wśród ogólnej liczby osób pobierających świadczenia z ZUS 191,6 tys. osób tj. 29,1% posiadało orzeczenie o niezdolności do pracy. Najwyższą wartość wskaźnika liczby osób posiadających orzeczenie o niezdolności do pracy na 10 tys. ludności odnotowano w mieście Nowy Sącz (688). Wskaźnik ten był również wysoki w powiecie olkuskim (665), w mieście Tarnów (659) oraz w mieście Kraków (623).

Blisko połowa osób posiadających orzeczenie o niezdolności do pracy (48,7%) miała orzeczoną częściową niezdolność do pracy, co trzecia osoba (34,1%) – całkowitą niezdolność do pracy, a pozostałe 17,2% – całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji. Wśród 191,6 tys. osób pobierających świadczenia z ZUS, posiadających orzeczenie o niezdolności do pracy, nieznacznie przeważali mężczyźni (53,0%). Mediana wieku mężczyzn wynosiła 68 lat, a mediana wieku kobiet – 71 lat.

Wśród 1,2 mln osób ubezpieczonych przez płatników składek w województwie małopolskim 54,5 tys. osób tj. 4,7% posiadało orzeczenie o niezdolności do pracy (wydane przez ZUS) lub orzeczenie o niepełnosprawności (wydane przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności). Wskaźnik liczby osób posiadających jedno z wymienionych orzeczeń na 10 tys. ludności był najwyższy w mieście Tarnów (303), a w następnej kolejności był wysoki w mieście Kraków (208) oraz w powiecie gorlickim (194). Struktura ubezpieczonych według stopnia niepełnosprawności była następująca: 56,4% osób

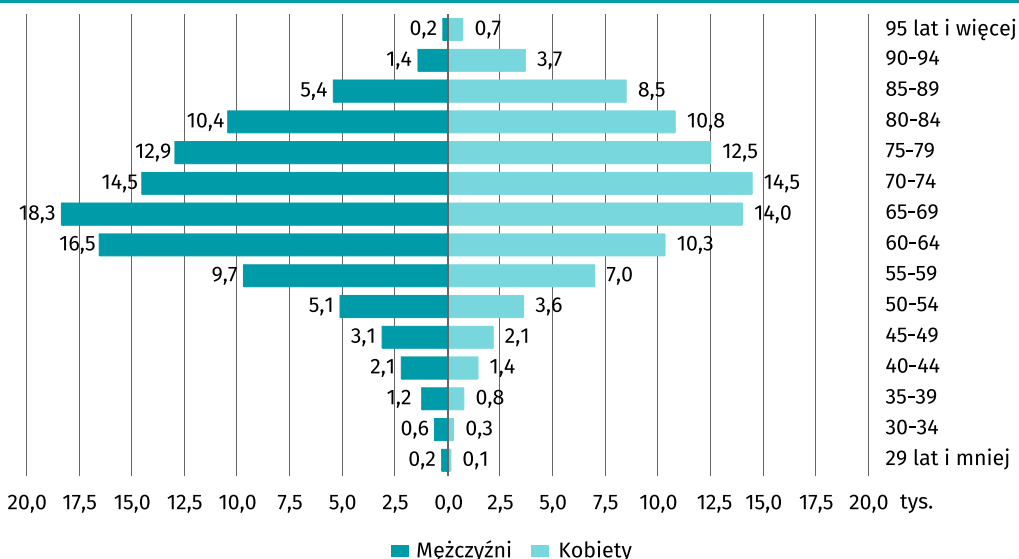
Mapa 1. Liczba osób posiadających orzeczenie o niezdolności do pracy na 10 tys. ludności według powiatów w 2017 r.

Stan w dniu 31 XII

Źródło: Kompleksowy System Informatyczny ZUS.

Wykres 1. Osoby posiadające orzeczenie o niezdolności do pracy według płci i grup wieku w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Źródło: Kompleksowy System Informatyczny ZUS.

ze stopniem umiarkowanym, 35,0% osób ze stopniem lekkim oraz 8,5% osób ze stopniem znacznym¹. Mężczyźni stanowili 58,3% ogólnej liczby osób. Mediana wieku mężczyzn była równa 56 lat, a mediana wieku kobiet – 52 lata.

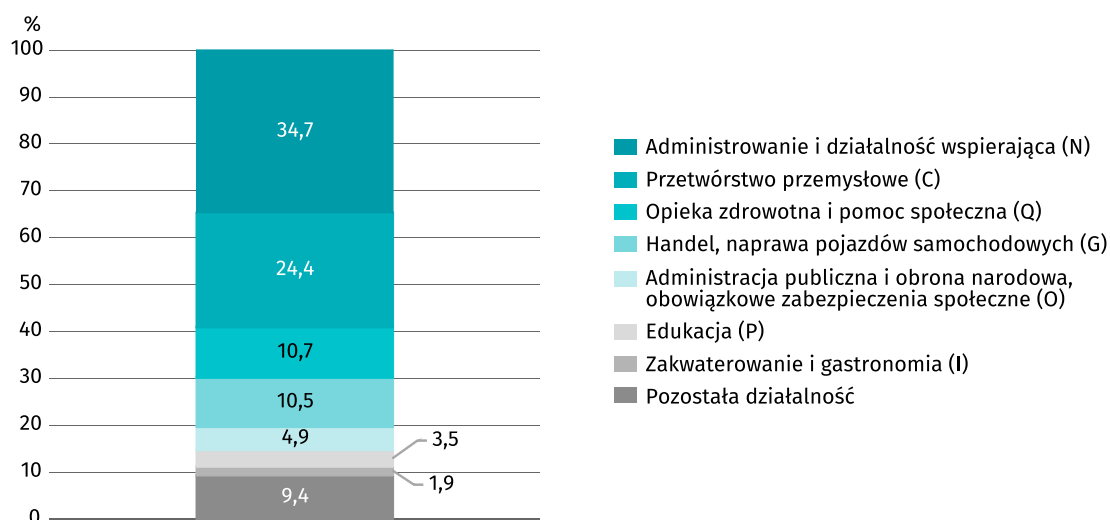
Osoby niepełnosprawne na rynku pracy

W dniu 31 grudnia 2017 r. w województwie małopolskim w podmiotach zatrudniających 10 osób i więcej pracowało² 27,5 tys. osób niepełnosprawnych³, głównie w sekcji *Administrowanie i działalność wspierająca* (34,7%) w działach *Działalność detektywistyczna i ochroniarska* (20,5%) oraz *Utrzymanie*

nie porządku w budynkach i zagospodarowanie zieleni (12,4%). Co czwarta osoba niepełnosprawna pracowała w sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* (24,4%), przeważnie w działach *Produkcja artykułów spożywczych* (3,7%) i *Produkcja wyrobów z metali* (3,5%). W sekcji *Opieka zdrowotna i pomoc społeczna* (10,7%) osoby niepełnosprawne pracowały przede wszystkim w dziale *Opieka zdrowotna* (9,6%). Większość osób niepełnosprawnych pracowała w sektorze prywatnym (83,0%).

W dniu 31 grudnia 2017 r. w województwie małopolskim 4,9 tys. osób niepełnosprawnych było zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy,

Wykres 2. Struktura pracujących osób niepełnosprawnych według sekcji PKD w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Źródło: Z-06 Sprawozdanie o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy GUS.

¹ 62 osoby nie miały orzeczonego stopnia niepełnosprawności ze względu na wiek (do 16 roku życia).

² Źródło: Z-06 Sprawozdanie o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy GUS, stan w dniu 31 XII.

³ Osoby, w stosunku do których orzeczonego stopnia niepełnosprawności na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity Dz. U. 2018, poz. 511).

w tym 15,0% osób miało prawo do zasiłku. W badanej grupie osób bezrobotnych nieznacznie przeważali mężczyźni (53,0%) oraz osoby powyżej 50 roku życia (55,2%). Charakteryzując osoby niepełnosprawne należy wspomnieć o osobach długotrwale bezrobotnych, czyli pozostających w rejestrze ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat. W badanej grupie odsetek takich osób wyniósł 63,4%⁴.

Kształcenie osób niepełnosprawnych oraz osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Wychowanie przedszkolne stanowi pierwsze ogniwo systemu oświaty. Od 1 września 2017 r. wszystkie dzieci 3, 4 i 5-letnie mają prawo do edukacji przedszkolnej. Ponadto każde dziecko 6-letnie ma obowiązek odbyć roczne przygotowanie przedszkolne przed rozpoczęciem nauki w szkole podstawowej. Wyjątek stanowią uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, którym umożliwia się odroczenie obowiązku szkolnego do ukończenia 9 roku życia, a tym samym kontynuowanie przygotowania przedszkolnego.

W roku szkolnym 2017/2018 w województwie małopolskim działało 16 przedszkoli specjalnych, do których uczęszczało 309 dzieci. Najwięcej z nich miało ukończone 7 lat (34,3%). W przedszkolach specjalnych wśród dzieci przeważali chłopcy (76,4%). W pozostałych placówkach wychowania przedszkolnego przebywało 2,0 tys. dzieci niepełnosprawnych, które stanowiły 1,5% ogólnej liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego. W tej grupie również przeważali chłopcy (68,1%). Większość dzieci niepełnosprawnych uczęszczała do przedszkoli ogólnodostępnych (78,7%), w tym

do przedszkoli integracyjnych (270 dzieci) oraz przedszkoli z oddziałami specjalnymi i/lub integracyjnymi (485 dzieci).

W roku szkolnym 2017/2018 w szkołach⁵ województwa małopolskiego kształciło się 11,2 tys. dzieci i młodzieży posiadającej orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, które stanowiły 2,6% ogólnej liczby uczniów. Wspomniane orzeczenie było wydawane przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością, niedostosowaniem społecznym lub zagrożonym niedostosowaniem społecznym. Obowiązek szkolny i obowiązek nauki mógł być realizowany przez te dzieci w szkole specjalnej lub oddziale specjalnym, integracyjnym czy ogólnodostępnym, utworzonym przy szkole ogólnodostępnej. W przypadku rezygnacji z systemu szkolnego istniała możliwość wyboru indywidualnego trybu nauczania.

W roku szkolnym 2017/2018 w województwie małopolskim w specjalnych szkołach podstawowych uczyło się 1,8 tys. dzieci. Ponadto do oddziałów przy szkołach podstawowych ogólnodostępnych uczęszczało 4,5 tys. uczniów. Łączna liczba dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wynosiła 6,3 tys. osób, a wśród nich przeważali chłopcy (67,6%). Co drugie dziecko indywidualnie nauczane (319 z 699 osób, tj. 45,6%) cechowało się niepełnosprawnością. W wyniku reformy oświaty od 2017 r. 6-letnie szkoły podstawowe zostały przekształcone w 8-letnie szkoły podstawowe, a gimnazja są stopniowo likwidowane. W konsekwencji w danych statystycznych nie figurują absolwenci szkół podstawowych.

Tablica 1. Dzieci niepełnosprawne w placówkach wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2017/2018
Stan w dniu 30 IX

Wyszczególnienie	Placówki	Oddziały	Dzieci	
			ogółem	w tym niepełnosprawne ^a
Ogółem	2 264	6 384	128 998	1 958
Przedszkola	1 317	4 902	102 713	1 540
Specjalne	16	65	309	X
Integracyjne	29	105	.	270
Posiadające oddziały integracyjne	48	91	.	347
Posiadające oddziały specjalne	2	2	.	6
Posiadające oddziały integracyjne i specjalne	5	34	.	132
Pozostałe	1 217	4 605	.	785
Zespoły wychowania przedszkolnego	1	3	72	-
Punkty przedszkolne	105	188	2 340	171
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	841	1 291	23 873	247

a Bez placówek specjalnych.

Źródło: System Informacji Oświatowej MEN.

⁴ Źródło: MRPiPS-01 Sprawozdanie o rynku pracy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, stan w dniu 31 XII.

⁵ Dla dzieci i młodzieży, bez szkół dla dorosłych.

Tablica 2. Dzieci i młodzież ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi według typów szkół w roku szkolnym 2017/2018
Stan w dniu 30 IX

Wyszczególnienie	Uczniowie	Absolwenci ^a
Ogółem	11 217	1 695
w tym specjalne	4 639	1 033
Szkoły podstawowe	6 254	-
w tym specjalne	1 752	-
Gimnazja	2 360	1 042
w tym specjalne	1 044	429
Szkoły ponadgimnazjalne	2 515	589
w tym specjalne	1 755	540
Specjalne szkoły przysposabiające do pracy	807	181
Branżowe szkoły I stopnia ^b	1 018	243 ^c
w tym specjalne	741	225
Licea ogólnokształcące	375	96
w tym specjalne	85	18
Technika i szkoły artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe	315	69
w tym specjalne	122	52
Szkoły policealne	88	64
w tym specjalne	88	64

a Z roku szkolnego 2016/2017. b Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych.
Źródło: System Informacji Oświatowej MEN.

W gimnazjach specjalnych kształciło się 1,0 tys. uczniów, a w oddziałach dla niepełnosprawnych przy gimnazjach ogólnodostępnych – 1,3 tys. uczniów. W grupie wszystkich osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi większość stanowili chłopcy (65,7%). Z indywidualnego trybu nauczania skorzystało 378 uczniów, w tym 138 uczniów z niepełnosprawnością. Liczba absolwentów z roku szkolnego 2016/2017 ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wynosiła 1,0 tys. osób, co stanowiło 3,2% ogólnej liczby absolwentów.

Kształcenie młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na poziomie ponadgimnazjalnym było realizowane przede wszystkim w szkołach specjalnych. Największą część specjalnych szkół ponadgimnazjalnych stanowiły te, których celem było kształcenie umiejętności w konkretnym zawodzie: specjalne szkoły przysposabiające do pracy i specjalne szkoły branżowe I stopnia. Wszystkie szkoły specjalne kształciły 1,8 tys. osób, w tym 56,2% chłopców. Ponadto w oddziałach ogólnodostępnych i integracyjnych uczyło się 760 uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym blisko 40% osób w oddziałach przy liceach ogólnokształcących, a co czwarta osoba w oddziałach przy branżowych szkołach I stopnia (25,8%) lub technikum (24,6%). W tej grupie rów-

nież przeważali chłopcy (62,5%). Młodzież objęta kształceniem specjalnym na poziomie ponadgimnazjalnym stanowiła 2,2% ogólnej liczby uczniów (2,5 tys. z 113,9 tys. osób), a absolwenci objęci tym kształceniem – 1,7% (0,6 tys. z 34,6 tys. osób).

W roku szkolnym 2017/2018 w specjalnych szkołach policealnych dla młodzieży kształciło się 88 uczniów (3,6% ogólnej liczby uczniów), a ukończyły je 64 osoby (1,0% ogólnej liczby absolwentów). W strukturze uczniów według płci przeważały dziewczęta (52,3%).

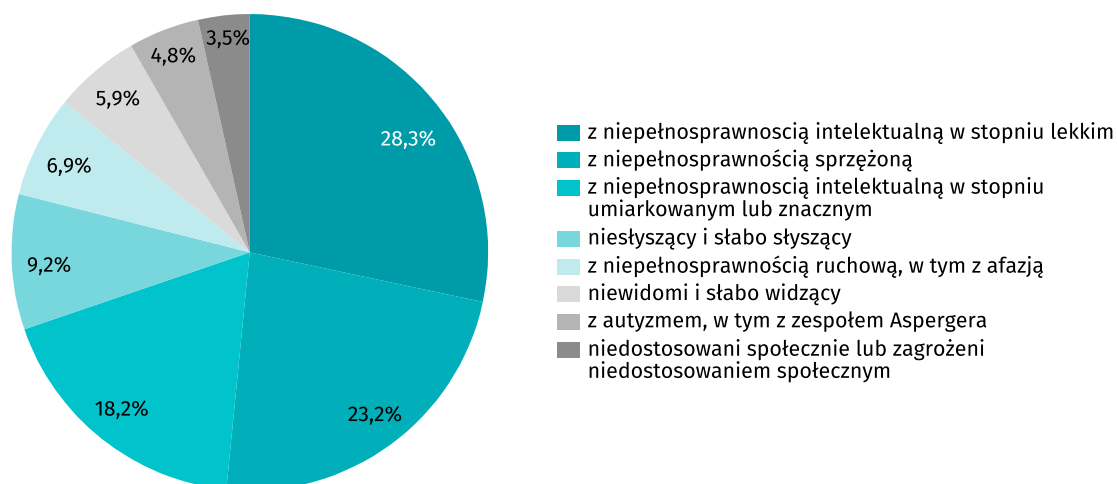
Wśród młodzieży szkół ponadgimnazjalnych i policealnych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (2,6 tys. osób) najwięcej z nich cechowało się niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (28,3%), niepełnosprawnością sprzężoną (23,2%) i niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym (18,2%). Osoby niedostosowane społecznie lub zagrożone niedostosowaniem stanowiły niewielką część, a dokładnie 3,5% ogólnej liczby uczniów.

W roku akademickim 2017/2018 w szkołach wyższych województwa małopolskiego kształciło się⁶ 2,3 tys. osób niepełnosprawnych (1,4% ogólnej liczby studentów), a ukończyło je⁷ 755 osób (1,4% ogólnej liczby absolwentów). Wśród doktorantów 2,6% stanowiły osoby niepełnosprawne (162 osoby).

⁶ Źródło: System Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym MNiSW, stan w dniu 30 XI (studenci) lub 31 XII (doktoranci).

⁷ Absolwenci z roku akademickiego 2016/2017.

Wykres 3. Struktura młodzieży objętej kształceniem specjalnym w szkołach ponadgimnazjalnych i policealnych według rodzaju niepełnosprawności w roku szkolnym 2017/2018
Stan w dniu 30 IX

Źródło: System Informacji Oświatowej MEN.

Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze i specjalne ośrodki wychowawcze⁸ były prowadzone dla uczniów, którzy posiadali orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wydane ze względu na niepełnosprawność i z jej powodu nie mogli uczęszczać do przedszkola lub szkoły w miejscu zamieszkania. W roku szkolnym 2017/2018 funkcjonowało 28 takich placówek. Spośród 1,7 tys. dostępnych miejsc wykorzystanych było 60,7%. Blisko połowę wychowanków (49,6% z 1,1 tys. osób) stanowiły osoby niepełnosprawne intelektualnie. W dalszej kolejności ośrodki zapewniały opiekę dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi (26,1%), niesłyszającej i słabosłyszającej (12,0%) oraz niewidomej i słabowidzącej (9,0%).

Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze umożliwiały realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, posiadającym orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności była niepełnosprawność intelektualna, posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. 30 września 2017 r. 19 ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych udostępniało 827 miejsc, z których 73,0% było wykorzystanych. Placówki zapewniały udział w zajęciach 340 wychowankom z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz 264 wychowankom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim.

Dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych

W 2017 r. spośród 2,1 tys. przychodni i praktyk lekarskich ambulatoryjnej opieki zdrowotnej 91,3% posiadało udogodnienia dla osób niepełnosprawnych. Przychodnie (1,9 tys. jednostek) najczęściej dysponowały toaletą, przystosowaną dla osób niepełnosprawnych (69,9%) oraz pochylnią/podjazdem/platformą, ułatwiającą wejście do budynku (68,4%). W dalszej kolejności znalazły się windy (35,0%) oraz posadzki antypoślizgowe (21,9%). Udogodnienia dla osób słabowidzących i niewidomych znajdowały się w 2,6% przychodni, a dla osób niedosłyszających i niesłyszających – 1,1%. W przypadku praktyk lekarskich i stomatologicznych (180 jednostek) 58,3% deklarowało posiadanie pochylni/podjazdu/platformy, które ułatwiały wejście do budynku, natomiast 54,4% – toaletę przystosowaną dla osób niepełnosprawnych. Dodatkowe rozwiązania dla osób słabowidzących i niewidomych zostały wdrożone w 4,4% ogólnej liczby praktyk lekarskich⁹.

Spośród 1,2 tys. aptek 71,8% deklarowało przystosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych. Apteki najczęściej wyposażone były w pochylnię/podjazd/platformę, ułatwiającą wejście do budynku (46,4%) oraz posadzki antypoślizgowe (11,0%). Punkty apteczne działały niemal w całości na wsi (134 ze 135 ogólnej liczby punktów aptecznych) i podobnie jak apteki, najczęściej były wyposażone w pochylnię/podjazd/platformę, ułatwiającą wejście do budynku (blisko 46%). Udział punktów aptecznych, deklarujących udogodnienia dla osób niepełnosprawnych, wyniósł około 59%¹⁰.

⁸ Źródło: System Informacji Oświatowej MEN, stan w dniu 30 IX.

⁹ Źródło: ZD-3 Sprawozdanie z ambulatoryjnej opieki zdrowotnej GUS oraz sprawozdanie resortowe MSWiA-32 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, stan w dniu 31 XII.

¹⁰ Źródło: ZD-5 Sprawozdanie apteki i punktu aptecznego GUS, stan w dniu 31 XII.

Tablica 3. Podmioty działające w obszarze kultury i ich przystosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych w 2017 r.
Stan w dniu 30 IX

Wyszczególnienie	Ogółem	Z liczby ogółem			
		obiekty przystosowane dla osób niepełnosprawnych, poruszających się na wózkach inwalidzkich			obiekty wyposażone w udogodnienia dla osób niewidzących i słabowidzących
		razem	wejście do budynku	udogodnienia wewnątrz budynku	
Kina	44	36	36	33	2
Teatry i instytucje muzyczne	20	13	13	12	2
Galerie sztuki	60	34	33	24	7
Muzea łącznie z oddziałami	132	72	69	55	17
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice	580	227	217	159	23
Placówki biblioteczne	917	x	374	236	43

Źródło: Sprawozdania GUS: K-01 Sprawozdanie z działalności artystycznej i rozrywkowej, K-02 Sprawozdanie z działalności muzeum i instytucji paramuzealnej, K-03 Sprawozdanie biblioteki, K-05 Sprawozdanie z działalności wystawienniczej, K-07 Sprawozdanie z działalności centrum kultury, domu kultury, ośrodka kultury, klubu, świetlicy, K-08 Sprawozdanie kina.

Wśród wszystkich podmiotów, działających w obszarze kultury, kina były najlepiej przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, ponieważ 81,8% kin posiadało odpowiednią adaptację wejścia do obiektów dla wózków inwalidzkich, a 75,0% dysponowało udogodnieniami wewnątrz budynku. Na drugim miejscu znalazły się teatry i instytucje muzyczne. Wśród 20 podmiotów, organizujących przedstawienia i koncerty 65,0% dysponowało odpowiednio przystosowanym wejściem do budynku, natomiast 60,0% – udogodnieniami wewnątrz budynku. Podmioty działające w obszarze kultury wyposażone były również w udogodnienia dla osób niewidzących i słabowidzących. Największy udział obiektów wyposażonych w udogodnienia dla tej grupy osób wystąpił w muzeach – 12,9%. W dalszej kolejności znalazły się galerie sztuki z wynikiem równym 11,7%.

Wśród 1,5 tys. turystycznych obiektów noclegowych 21,1% było wyposażonych w pochylnię wjazdową, 21,0% udostępniało parking z miejscami wyznaczonymi dla osób niepełnosprawnych ruchowo, 18,7% dysponowało windą, przystosowaną dla osób niepełnosprawnych ruchowo, a 11,0% obiektów posiadało drzwi otwierane automatycznie¹¹.

Komunikacja miejska dysponowała 590 autobusami oraz 167 tramwajami, przystosowanymi do przewozu osób niepełnosprawnych. Stanowiły one odpowiednio 63,9% oraz 42,4% ogólnej liczby pojazdów¹².

Uwagi metodyczne

1. W polskiej statystyce publicznej rozróżnia się niepełnosprawność prawną i biologiczną. Osoby

niepełnosprawne prawnie to osoby, które posiadają aktualne orzeczenie o niepełnosprawności, wydane przez uprawniony organ. Osoby niepełnosprawne biologicznie to takie, które odczuwają ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa)¹³.

2. System orzekania o niepełnosprawności w Polsce jest niejednorodny. Określają go dwa podstawowe akty prawne:

a. w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity Dz. U. 2018, poz. 511) w art. 2 definiuje się niepełnosprawność jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. W art. 3 określa się orzekane stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki, natomiast w art. 4a wspomina się o dzieciach w wieku do 16 lat, którym wydaje się orzeczenie o niepełnosprawności bez ustalania jej stopnia. Organami orzekającymi niepełnosprawność są powiatowe (jako pierwsza instancja) i wojewódzkie (druga instancja) zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności. Ostateczną instancją są rejonowe sądy pracy i ubezpieczeń społecznych;

b. w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń

¹¹ Źródło: KT-1 Sprawozdanie o wykorzystaniu turystycznego obiektu noclegowego GUS, stan w dniu 31 VII.

¹² Źródło: T-06 Sprawozdanie o pasażerskim transporcie drogowym GUS, stan w dniu 31 XII.

¹³ *Ludność i gospodarstwa domowe. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna. Część I. Ludność*, Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, GUS, Warszawa 2013, s. 24.

Spółecznych (tekst jednolity Dz. U. 2018, poz. 1270) w art. 12 zdefiniowano osobę niezdolną do pracy jako taką, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Orzeczenia o: niezdolności do pracy, niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz celowości przekwalifikowania, wydane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, podlegają przełożeniu na orzeczenia o stopniu niepełnosprawności zgodnie z art. 5 wspomnianej wcześniej Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Aby dana osoba mogła być uznana za niepełnosprawną w rozumieniu prawnoformalnym, musi posiadać jedno z wyżej opisanych orzeczeń.

3. Orzeczenia wydane po 31 grudnia 1997 r., które nie podlegają przełożeniu na orzeczenia o niepełnosprawności, to:
  - a. orzeczenia o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydawane przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego;

- b. orzeczenia o niezdolności do pracy/służby, wydawane przez organy orzekające Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz organy służb specjalnych (Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencja Wywiadu).

4. Źródłem danych o osobach z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy są: Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Dane dotyczące dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz posiadającej orzeczenie publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej o potrzebie kształcenia specjalnego zostały udostępnione przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, a dane dotyczące niepełnosprawnych studentów i doktorantów – Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Do opracowania niniejszej publikacji wykorzystano również informacje statystyczne, pochodzące ze sprawozdawczości Głównego Urzędu Statystycznego.
5. Niniejsza informacja sygnałna nie wyczerpuje problematyki niepełnosprawności ze względu na jej złożony charakter i różnorodność.

Objaśnienia znaków umownych

Symbol	Opis
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło
Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych
Znak x	oznacza, że wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe
„W tym”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy

Opracowanie **Marta Osuch**
 m.osuch@stat.gov.pl | tel. 12 361 02 05
Paweł Ulman
 p.ulman@stat.gov.pl | tel. 12 334 98 64

Informacja dla mediów **Renata Ptak**
 r.ptak@stat.gov.pl | tel. 12 361 01 51

